

A magyar gulág

2015 május 30. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A hazai kényszermunka csúcspontján, 1953-ban a letartóztatottak, internáltak és katonai elítéltek összlétszáma meghaladta a 40 ezer főt.

1951. január 8-án a „népi demokráciák” kommunista pártjainak f?titkárai és honvédelmi miniszterei Moszkvában

felkeresték a „Gazdát”, Sztálint. Rákosi a hatvanas években írt emlékirataiban később felidézte ezt a nyomasztó hangulatú találkozót az öregebb szovjet diktátorral. A Kremlben Styemenko tábornok, a szovjet hadsereg vezérkari főnöke számolt be arról, hogy „1953 végére a NATO teljesen fel lesz készülve, s ennek ellensúlyozására a szocialista országok hadseregeit is fejleszteni kell. S mindjárt fel is sorolta, hogy a szovjet elvtársak véleménye szerint melyik országnak mekkora lenne a hadserege.” Magyarországtól Sztálin környezetében nem kevesebbet vártak, mint azt, hogy kettőzesse meg költségvetésében a honvédelemre fordított, már addig is elképesztően magas, és pontosan még ma is csak becsült összegeket.

(fotó: [Fortepan](#))

Ezt vállalta a Szovjetunió, és ugyanezt várták a többi népi demokráciától is. (Jellemző módon csak Lengyelország hadügyminisztere jelezte, hogy az erőfeszítés meghaladja a gazdaság lehetőségeit. Sztálin ezt azzal torkolta le, hogy Varsó csak akkor vonhatja ki magát a közös áldozatvállalás elől, ha garantálja, hogy 1956-ig nem tör ki a világháború.)

Nyilvánvaló volt, hogy a küszöbön álló világméretű összecsapásra való felkészülést csak a gazdaság és a társadalom teljes militarizálásával, a szovjet típusú kényszermunkatáborok meghonosításával, és terror további fokozásával lehet csak megvalósítani. Rákosi erre azért vállalkozott, mert 1948-tól kezdve fokozatosan arra a meggyőződésre jutott, hogy az új világháború elkerülhetetlen. S akkor a Szovjetunió ugyanúgy felülkerekedik majd az amerikai imperializmus elleni élet-halál harcban, ahogy tönkrevverte a fasizmust is. A náci Németország fölött aratott történelmi győzelem feltételének, megfizetendő árának tartotta a valóságos vagy lehetséges politikai ellenfeleket megsemmisítő koncepciós pereket, ugyanúgy, ahogy a kényszermunkatáborok rendszerét is. A harmincas évek „szovjet receptje szerint” úgy vélte, hogy mindez elkerülhetetlenül szükséges a harmadik világháború megnyeréséhez is. Annak az apróságnak, hogy 1941-ben a Szovjetunió agresszió áldozata volt, és nem támadó fél, nem tulajdonított különösebb jelentőséget. Hiszen 1950 június végén a Kim Ir Szen által, Sztálin és Mao-ce Tung támogatásával elindított koreai háború megmutatta, hogy a szocialista világrendszer el tud tekinteni attól a „mellékkörülménytől”, hogy valójában ki támadott, képes mozgósítani erőforrásait a győzelem kivívására.

Magyarországra visszatérve Rákosi utasította a Belügyminisztériumot, mely nekilátott a magyarországi rabmunka kiterjesztéséhez és megszervezéséhez. T. Varga György tanulmányából megtudható (Adalékok a börtönügy és a rabmunkáltatás történetéhez, 1949-1953), hogy miként bűvült börtönökben addig zajló munkavégzés fogalma a hazai igazságszolgáltatásban. „A rabmunkáltatás alapvetően a személyes szabadságuktól megfosztott (letartóztatott, internált és katonai elítélt) állampolgárok zömének munkakényszerére épült, ami kiegészült a személyes szabadságukban korlátozott (javító-nevelő munkára ítélt, illetve lakóhelyükről kitelepített) állampolgárok munkavégzésével... A börtönügyet és a rabmunkáltatást illetően – mai ismereteink szerint - 1949 decembertől

kísérhet? nyomon érdemi változás, míg a rabmunkáltatás er?teljes fokozásának, rendszerré szervezésének folyamata 1951-ben kezd?dött.”

Azt, hogy a kényszermunka rendszerének hazai bevezetése milyen tempóban folyt, érzékelteti az MDP KV Titkárságának 1951 május 23-i határozata is, mely szerint „*a rabmunka kifejezés helyett a letartóztatottak termel?munkában való foglalkoztatása kifejezést kell használni*”. Az illetékes szervek sokat használhatták a kifejezést, ha pontos és helyes használatáról ilyen magas szinten kellett dönten... 1951 májusában a magyarországi rabmunkások száma már 22-23 ezer f?re rúgott. Javadalmazásukról is rendelkeztek: „*A Népgazdasági Tanács határozata értelmében az így foglalkoztatott 'munkaer?k' az érvényes kollektív szerint járó bérnek 20 százalékkal csökkentett összegét kapják.*”

Ugyancsak a Népgazdasági Tanács rendelkezett a Közérdek? Munkák Igazgatóságának létrehozásáról. (KÖMI) Az NT 407/21/1951 sz. határozata 1951 december elsejei hatállyal létrejöv? KÖMI az igazságügyi vállalatok irányítását ellátó addigi igazságügy minisztériumi osztályból és a Földmunkálatokat Végz? Egyesülés központjából alakult meg. Élére az 1895-ben született, és 1969-ben meghalt Garasin Rudolfot, az 1915 óta Oroszországban, majd a Szovjetunióban él? internacionalistát, nevezték ki. ? mint az NKGB ?rnagya, már 1949-ben részt vett az Államvédelmi Hatóság VI. Jogi, Börtönügyi és Vizsgálati F?osztályának megszervezésében. Garasin, akit a KÖMI vezet?jeként büntetés végrehajtási ezredessé léptettek el?, a szovjet Gulag-táborok mintájára alakította ki a magyarországi kényszermunka színtereit is, összesen harmincnégy munkahelyet. A KÖMI feladatát így határozták meg: „*A népgazdaság érdeke egyrészt, és a büntetés végrehajtási szempont másrészt megkívánják, hogy a letartóztatottak termel?munkában történ? foglalkoztatása egységesen és önálló vállalat, valamint önelszámoló egységek keretében történjen. A vállalatokat az épít?ipar, k?bányászat és mez?gazdaság keretében kell megszervezni...*” A KÖMI létrehozásakor még az Igazságügyi Minisztérium közvetlen felügyelete alatt m?ködött.

„*Az IM-nek irányítania és felügyelnie kellett a letartóztatottakat foglalkoztató vállalatokat és a Földmunkálatokat Végz? Egyesülés alá tartozó vállalatokat. 1952 március 29-én megjelent 2003/10/1952 sz. Minisztertanácsi határozat értelmében a KÖMI a letartóztató intézetek ?rtestületével együtt a belügyminiszter felügyelete alá került*”, írja Bank Barbara, az internálás és kitelepítés dokumentumai a történeti levéltárban cím? tanulmányában. (Megjelent Az átmenet évkönyve 2003 c. kötetben, az Állambiztonsági Szolgálatok levéltárának Trezor 3. évkönyvében.) A MDP KV a kés?bbieken is foglalkozott a az 1952 január elsejét?l egységes irányítás alá került KÖMI tevékenységének szabályozásával. A titkárság 1952. május 28-i döntése szerint „*fel kell számolni az összes olyan munkahelyet, ahol a letartóztatottak, illetve internáltak 'rendes munkásokkal keverten' dolgoznak.*”

A hazai kényszermunka csúcspontján, 1953. június elsején a letartóztatottak, internáltak és katonai elítéltek összlétszáma 40 734, ebb?l a dolgozók száma 28 032 f? volt. A Bánya és Energiaügyi Minisztérium a letartóztatottakat 1953 január elsejét?l a következ? bányavállalatoknál (aknaüzemekben) foglalkoztatta: Kisgyón, Szuhakálló, Várpalota, Oroszlány, Ormosbánya, Csolnok, Farkaslyuk, Tólap, Csekút, Annabánya és Sikvölgy. Kiterjedt kényszerbányászat folyt Ajka-Csingervölgyben, Tatabányán és Komlón is.

A legtöbb hazai kényszermunka-táborról nem maradtak fel dokumentumok, de néhányról, köztük a csolnokiról igen. Itt a bányát üzemeltet? Dorogi Szénbányászati Vállalat vállalta, hogy megfelel? körülményeket teremt „*az elítéltek és internáltak munkába állításához*”. A bánya vállalta egy teljes tábor kiépítését, megfelel? barakkokkal, 850 folyóméter kerítéssel, amely 2 méter magas tüskés drótból áll. A kerítés el?tt és mögött 2 méteres holterülettel, melyen 50 méterenként egy 1 méteres cölöpön figyelmeztet? táblákat helyez el a következ? szöveggel: „*A dróton belülre lépni tilos, az ?r felszólítás nélkül !.*” A kerítés mellett 4 db magas, zárt és beüvegezett megfigyel?állás biztosította a rabok felügyeletét. A tervekben WC-k, szabó- és cipész- és borbélym?hely is szerepelt, ahogy betegszoba, orvosi szoba és fegyelmi zárka is. Az ?rök számára lakószobák, épültek, továbbá ?rparancsnoki helyiség, fegyverraktár és kultúrhelyiség építését is tervbe vették, be akarták vezetni vizet és a telefont is.

Csolnokon az elképzelések jó része nem valósult meg, valószínűleg Tatabányán és Oroszlányban sem. Az 1952 végén megtartott ellen?rzésekb?l kiderült, hogy a szennyvízelvezetés nincs megoldva, a rabok felszerelése hiányos. Megoldatlan volt a tisztálkodó víz kérdése. Rosszak a gumicsizmák, megjavításuk lassú, ezért többen megbetegednek és kimaradnak a termelésb?l. Az oroszlányi 26. sz. rabmunkahelyen is ugyanezek a problémák merültek fel. Mindkét helyen egyaránt voltak a rabok között köztörvényes b?nöz?k és politikai elítéltek is. Utóbbiak között akadtak szép számmal „osztályellenségek”, földbirtokosok, gyártulajdonosok, papok, értelmiségiek, kulákok, munkások, egyetemisták, Jehova tanúi. Politikailag is sokszínűek voltak a táborok, széls?jobboldaliak, kereszténydemokraták, kiscgazdák, parasztpártiak, szociáldemokraták és kommunisták együtt bányászták a színt civil bányászok vezetésével. Mindehhez tisztázatlan alá-fölérendeltségi viszonyok társultak, melyek abból fakadtak,

hogy a bányavállalat termelés szempontjai esetenként ütköztek a büntetés-végrehajtásával. Előbbieket a brigádok vezették, a civil bányászok közvetítették a raboknak, utóbbiakat pedig az ország tagjai, illetve a munkahely parancsnoka. Az ország egy része a büntetés-végrehajtásból érkezett, és viszonylag tisztelettel bánt a rabokkal, mások viszont az ÁVH-tól. Ezek egy része magáévá tette a testület híres jelmondatát: „Ne csak rizsd, gyölöd is!”

Az oroszországi bányatábor parancsnokok nevét, az ország személyzet és a fogva tartottak névsorát sem ismerjük. Annyit tudunk, hogy a tábor még 1956 októberében is fennállt. A forradalom hírére a még mindig kényszermunkát végző rabok kitörték. Egy részük a tizenöt kilométerre fekvő Tatabányára ment, majd a Csolnokról szabadult rabokkal együtt csatlakozott az u.n. bányászbrigádhoz, és harcolt a forradalomban.

A Terror Háza Múzeum Rabszolgasorsra ítélték című kiállítása a Szovjetunióba hurcolt kényszermunkásoknak és politikai foglyoknak állít emléket. A kétnyelvű, szabadtéri kiállítás fél évig, ingyenesen látogatható a Múzeum előtt.

Pelle János - PhD, egyetemi oktató

www.hirado.hu - Látószög

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>
- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következő címen: <https://twitter.com/syracuse73>. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>
- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
